

CELOSTNI TRAJNOSTNI URBANI RAZVOJ

KOHEZIJSKA POLITIKA 2014–2020

Nova pravila in zakonodajo, ki urejajo naslednje obdobje naložb kohezijske politike EU v letih 2014–2020, je decembra 2013 formalno potrdil Svet Evropske unije.

Ta informativni bilten je del sklopa biltenov, ki pojasnjujejo ključne elemente novih pristopov.

Vsebina

[Kaj je celostni trajnostni urbani razvoj?](#)

[Kakšen je cilj?](#)

[Kaj je vključeno v novi pristop?](#)

[Razlike v primerjavi z obdobjem 2007–2013](#)

[Praktični učinki](#)

Kaj je celostni trajnostni urbani razvoj?

[↑ Na vrh](#)

Mesta so območja, kjer so zgoščeni človekove dejavnosti in medčloveški odnosi. Mesta so gonilna sila evropskega gospodarstva, saj zagotavljajo delovna mesta in storitve ter spodbujajo ustvarjalnost in inovativnost v celotni EU. Skoraj 70% prebivalstva EU živi na urbanih območjih, v katerih se ustvarita več kot dve tretjini BDP-ja EU. Vendar je na teh območjih tudi največ stalnih težav, kot so nezaposlenost, segregacija, revščina in velik pritisk na okolje. Politike, ki se izvajajo v zvezi z urbanih območji, so zato splošno pomembne tudi za EU kot celoto.

Vedno bolj postaja jasno, da se različni izzivi urbanih območij, tj. v zvezi z gospodarstvom, okoljem, podnebjem, družbo in demografijo, prepletajo, zato je mogoče uspešen urbani razvoj doseči le s celostnim pristopom. Ukrepi za fizično obnovo mest se morajo zato izvajati hkrati z ukrepi za spodbujanje izobraževanja, gospodarskega razvoja, socialne vključenosti in varstva okolja. Pri tem je nepogrešljiv element tudi razvoj močnih partnerstev med lokalnim prebivalstvom, civilno družbo, lokalnim gospodarstvom in različnimi ravnmi uprave. Za prepoznavanje skupnih rešitev in doseganje dobro sprejetih, trajnostnih rezultatov je ključna kombinacija zmogljivosti in lokalnega znanja.

Takšen pristop je pomemben zlasti zdaj, ko so izzivi, s katerimi se spopadajo evropska mesta, zelo resni. Ti izzivi vključujejo specifične demografske spremembe, posledice gospodarske stagnacije, kar zadeva ustvarjanje delovnih mest in zagotavljanje storitev, ter vpliv podnebnih sprememb. Prepoznavanje učinkovitih odzivov na te izzive bo ključno za doseganje pametne, trajnostne in vključujoče družbe, ki jo predvideva strategija Evropa 2020.

Kakšen je cilj?

[↑ Na vrh](#)

Cilj kohezijske politike v obdobju 2014–2020 je spodbujanje celostnih strategij, ki bi spodbudile trajnostni razvoj mest za večjo prilagodljivost mest, ter zagotavljanje sinergij med naložbami, za katere se dodeli podpora iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov (ESI).

Kaj je vključeno v novi pristop?

[↑ Na vrh](#)

Strategije za bolj celostni urbani razvoj

Osnovno načelo je, da mora Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) podpirati trajnostni urbani razvoj prek celostnih strategij, ki obravnavajo gospodarske, okoljske, podnebne, socialne in demografske izzive na urbanih območjih (člen 7 uredbe ESRR). To načelo ima dvojni pomen: pomeni, da je treba vire celostno osredotočati na ciljna območja, ki se spopadajo s posebnimi izzivi urbanih območij, in hkrati pomeni tudi, da morajo biti projekti za urbani razvoj, za katere se zagotovi financiranje iz ESRR, vključeni v splošne cilje programov. Države članice EU si morajo prizadevati, da financiranje iz Evropskega socialnega sklada (ESS) uporabijo v sinergiji s financiranjem iz ESRR, s čimer podpirajo ukrepe v zvezi z zaposlovanjem, izobraževanjem, socialno vključenostjo in institucionalno zmogljivostjo, ki so oblikovani in se izvajajo v okviru celostnih strategij.

Večja osredotočenost na raven načrtovanja urbanega razvoja

Partnerski sporazumi in operativni programi morajo določati ureditve, ki bodo zagotovile celostni pristop k uporabi sredstev iz skladov ESI za trajnostni razvoj urbanih območij v širšem okviru teritorialnega razvoja. Komisija prav tako pričakuje, da bo ta pristop k urbanemu razvoju tesno povezan s celostnim pristopom k obravnavanju posebnih potreb geografskih območij, ki jih je najbolj prizadela revščina, ali ciljnih skupin, ki jim najbolj grozi diskriminacija ali socialna izključenost, kot je določeno v partnerskem sporazumu in operativnih programih.

Prednostne naložbe za lažje spopadanje z urbani izzivi

Za številne tematske cilje, za katere je dodeljena podpora iz skladov ESI, so določene prednostne naložbe za urbano okolje, na primer spodbujanje nizkoogljičnih strategij za urbana območja, izboljšanje urbanega okolja, vključno s sanacijo degradiranih območij in z zmanjševanjem onesnaženosti zraka, spodbujanje trajnostne mobilnosti v mestih in spodbujanje socialne vključenosti z zagotavljanjem podpore za fizično, gospodarsko in socialno oživitev prikrajšanih urbanih območij (člen 5 uredbe ESRR). Te prednostne naložbe bi bile lahko vključene v strategijo za celostni urbani razvoj (člen 7 uredbe ESRR) na urbanih območjih, ki bi jo dopolnjevali ukrepi, za katere bi se zagotovile prednostne naložbe iz sklada ESS (člen 3 uredbe ESS).

Boljša orodja za izvajanje celostnih ukrepov

- » Celostne ozemeljske naložbe so nov način za povezovanje sredstev več prednostnih osi v okviru enega ali več operativnih programov za večrazsežnostne in medsektorske posege. Celostne ozemeljske naložbe so lahko idealno orodje za zagotavljanje podpore celostnim ukrepom na urbanih območjih, saj omogočajo združevanje sredstev, namenjenih za različne tematske cilje, vključno z združevanjem sredstev iz prednostnih osi in operativnih programov, za katera so dodeljena sredstva iz ESRR, ESS in Kohezijskega sklada (člen 36 uredbe o skupnih določbah). Celostne teritorialne naložbe lahko vključujejo tudi finančno pomoč iz EKSRP ali ESPR.
- » Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, je orodje za spodbujanje izvajanja strategij lokalnega razvoja od spodaj navzgor, ki jih pripravijo in izvajajo lokalne akcijske skupine, v katere so vključeni predstavniki vseh lokalno pomembnih sektorjev. S tem orodjem se pristop LEADER razširja tudi na urbana območja, s čimer se spodbuja skupno lastništvo in upravljanje na več ravneh. Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, omogoča izvajanje dejavnosti za krepitev zmogljivosti, ki temeljijo na potrebah, mrežno povezovanje in spodbujanje inovacij že na ravni sosesk z namenom krepitve skupnosti, da bo v celoti izrabljala svoj potencial (členi 32–35 uredbe o skupnih določbah).

Finančni instrumenti

Države članice so pozvane, da čim boljše izkoristijo finančne instrumente, ki so jim na voljo za podpiranje trajnostnega urbanega razvoja. V novem obdobju je na voljo več finančnih instrumentov kot v prejšnjem obdobju. Ti instrumenti so namenjeni za vse tematske cilje in prednostne naložbe in vse vrste upravičencev, projektov in dejavnosti (členi 37–46 uredbe o skupnih določbah).

Namensko financiranje za celostni trajnostni urbani razvoj

Vsaka država članica mora vsaj 5 % sredstev, ki jih je pridobila iz ESRR, nameniti za izvajanje celostnih strategij za trajnostni urbani razvoj. Te strategije je mogoče financirati na več načinov:

- z uporabo novega orodja za celostne teritorialne naložbe,
- prek posebnega operativnega programa,
- ali prek posebne prednostne osi (člen 7(2) uredbe ESRR).

Večja odgovornost organov, pristojnih za urbani razvoj

Za izvajanje strategij za trajnostni urbani razvoj je treba organom, pristojnim za urbani razvoj, dodeliti več ustreznih pooblastil (člena 7(4) in 7(5) uredbe ESRR). Obseg teh pooblastil se lahko razlikuje glede na institucionalne ureditve vsake države članice, vendar naj bi bili organi, pristojni za urbani razvoj, odgovorni vsaj za izbiro operacij. Vsaka država članica mora v svojem partnerskem sporazumu določiti načela za izbiro urbanih območij, na katerih se bodo izvajali celostni ukrepi za trajnostni urbani razvoj, in okvirni znesek sredstev, dodeljenih za te ukrepe.

Inovativni ukrepi na področju urbanega razvoja

Za podporo inovativnih ukrepov na področju trajnostnega urbanega razvoja bo namenjenih 330 milijonov evrov (kot je določeno v členu 8 uredbe ESRR). Ti inovativni ukrepi na področju urbanega razvoja bodo vključevali študije in pilotne projekte za preskušanje novih rešitev za izzive na področju urbanega razvoja, ki jih bo verjetno v naslednjih letih vedno več.

Krepitev mreženja

- » Komisija bo vzpostavila mrežo za urbani razvoj, v kateri bodo sodelovali organi, ki so pristojni za urbani razvoj in ki bodo prejeli sredstva iz skladov ESI, namenjena za ukrepe iz členov 7 in 8 uredbe ESRR (člen 9 uredbe ESRR). Ta mreža bo delovala kot forum za krepitev zmogljivosti in izmenjavo izkušenj med mesti, v katerih se bodo preizkušale nove tehnike in spodbujale celostne naložbe. Mreža ni instrument financiranja, ampak način za izmenjavo povratnih informacij o uporabi novih pristopov med mesti.
- » V okviru cilja evropskega teritorialnega sodelovanja (ETS) bodo imela mesta na podlagi programov izmenjave in učenja še naprej priložnosti za mrežno povezovanje, da bodo lahko izmenjevala in spodbujala dobre prakse v zvezi z urbanim razvojem (člen 2 uredbe ETS 2014–2020). Sodelovanje med organi, pristojnimi za urbani razvoj, se bo nadaljevalo zlasti na podlagi večjih sredstev, dodeljenih v okviru programa URBACT III.

Razlike v primerjavi z obdobjem 2007–2013

[↑ Na vrh](#)

Okrepljen celostni pristop k obravnavi izzivov urbanega razvoja

Urbani razvoj se bo v obdobju 2014–2020 izvajal v skladu s strategijami, v katerih so določeni celostni ukrepi (člen 7 uredbe ESRR), medtem ko sta bila sprejetje in izvajanje teh strategij v obdobju 2007–2013 le izbirna možnost. Člen 12 uredbe ESS prav tako določa, da se lahko za takšne strategije namenijo dodatna sredstva iz ESS.

Učinkovitejši pristop, ki omogoča ustrezne ukrepe

Ker so lahko ukrepi za trajnostni urbani razvoj namenjeni za različne vrste mest in urbanih območij, kot jih opredelijo države članice, se lahko sredstva dodelijo za celostne ukrepe na ravni sosesk ali okrožij oziroma večjih funkcionalnih območij, kot so mestne regije ali metropolitanska območja, vključno s sosednjimi podeželskimi območji.

Uvedba novih orodij za spodbujanje celostnih ukrepov

Nova in bolj prilagodljiva orodja, kot so celostne teritorialne naložbe in lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost, podpirajo celostni pristop k trajnostnemu urbanemu razvoju ter omogočajo številne načine za izvajanje strategij celostnega razvoja, pri katerih se uporabijo različna orodja in sodelujejo različni udeleženci.

Več odgovornosti in priložnosti za mesta

Države članice bodo lahko mestom omogočile, da oblikujejo in izvajajo celostne strategije, za katere se lahko pridobijo sredstva iz različnih prednostnih osi in operativnih programov.

Operacije s podporo iz več skladov, operativni programi s podporo iz več skladov in navzkrižno financiranje

Možnost za izvajanje mešanice ukrepov, za katere se na programski ali operativni ravni zagotovi financiranje iz ESRR, ESS in Kohezijskega sklada, bo spodbudila izvajanje strategij celostnega urbanega razvoja. Navzkrižno financiranje iz ESRR in ESS za posamezni del operacije (do 10 % vsake prednostne osi operativnega programa) bo še naprej dopolnilna možnost, ki bo na voljo poleg pristopa skupne podpore iz različnih skladov (člen 98 uredbe o skupnih določbah).

Praktični učinki

[↑ Na vrh](#)

Celostni trajnostni urbani razvoj je postal pomemben sestavni del strateškega okvira kohezijske politike za obdobje 2014–2020. To bo imelo več praktičnih učinkov na različne ravni upravljanja v zvezi s pripravo in izvajanjem programov:

- » **Organi, ki so pristojni za urbani razvoj** in za katere se zagotovi financiranje v skladu s členom 7 uredbe ESRR, bodo morali pripraviti strategije celostnega urbanega razvoja, na podlagi katerih se bo mogoče spopasti s številnimi izzivi, povezanimi z njihovimi mesti. Imeli bodo tudi več pristojnosti v zvezi z dejanskim izvajanjem teh strategij, saj bo določena minimalna stopnja pooblastil, ki jih bo treba dodeliti tem organom. Organi, pristojni za urbani razvoj, so pozvani, da pri oblikovanju teh celostnih strategij uporabijo referenčni okvir za trajnostna evropska mesta, ki je praktično spletno orodje za zagotavljanje podpore mestom, ki potrebujejo pomoč v zvezi s tem področjem.
- » **Države članice** morajo v svoje operativne programe vključiti temeljito analizo območja in se bolj osredotočiti na urbani razvoj. Določiti morajo tudi način za dodeljevanje številnih nalog (vsaj izbiranje projektov) organom, pristojnim za urbani razvoj, ki so povezane z izvajanjem strategij trajnostnega urbanega razvoja.
- » **Evropska komisija** si bo prizadevala za: večje povezovanje na področju urbanega razvoja, pri čemer bo pri ocenjevanju operativnih programov temeljito preverila, ali zajemajo tako povezovanje, za večjo inovativnost prek izvajanja inovativnih ukrepov ter za večjo krepitev zmogljivosti in izmenjavo izkušenj prek mreže za urbani razvoj in finančno okrepljenega programa URBACT III.

Več informacij

Več informativnih biltenov, ki so povezani z vidiki kohezijske politike, je na voljo na:
http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/publication/index_sl.cfm

Več splošnih informacij o regionalni politiki je na voljo na:
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_sl.cfm